

Toen zongen ook zij, die anders wel beweerden, dat vele Oudtestamentische psalmen niet meer voegen in den mond der Nieuwtestamentische gemeente, uit de volheid huns gemoeds mee:

Gewis, hoe hoog de nood mag gaan,
God zal zijn vijands kop verslaan,
Dien haargen schedel vellen,
Die trotsch, wat heilig is, onteert,
En, daar hij schuld met schuld vermeert,
Zich tegen Hem durft stellen."

Het Calvinisme won het van het Humanisme. Neen, des vijands kop was niet het hoofd van Troelstra.

De harige schedel was niet de kruin van den Filistijnschen David.

Troelstra en Wijnkoop verdwenen in den dankstond uit het oog der gemeente. De onheilige machten van socialisme en kommunisme werden alleen gezien.

En thans....

Troelstra kan groote noch kleine vellen meer beschrijven.

Hij moet thans zijn gedenkschriften dikteeren. Zijn hand is verlamd.

Wijnkoops rietstaf, Moskou, is doorgebroken.

Wij juichen niet, allermint om Troelstra's lot. Diepe deernis gaat van het ware christenhart tot hem uit.

Zoo hij aan het noodige gebrek had, dan waren de christenen ertoe in staat om een inzameling voor hem te houden.

Want hij is hun vijand.

Daarom hebben zij hem naar Christus' gebod lief.

En wanneer dan op den Oudejaarsavond de nooden van land en volk den Heere worden opgedragen, dan vergeet men de aanvoorders van hen, die het Goddelijk gezag wilden en willen omverwerpen, dan vergeet men inzonderheid den zoo tragisch getroffen Troelstra niet.

Wij juichen niet, want nog vormen socialisme en kommunisme een macht, een groeiende macht.

Doch 1918 heeft ons geleerd: bij den Heere zijn uitkomsten.

Het sovjetistisch avontuur mislukte volkomen. En die mislukking werd gedurende tien jaren gekonsolideerd.

Dat gedenken wij in 1928.

Wij traden in 1928 niet tien, maar nog meer jaren in de geschiedenis terug.

Of we ook nu reeds het vijftigjarig bestaan van de Antirevolutionaire partij hadden te gedenken, staat niet vast.

Het pas verschenen gedenkboek „Schrift en Historie" schijnt dit wel als feit te aanvaarden, maar de auteurs, die het samenstellen, oordeelen daarover misschien niet eenstemmig.

De heer Colijn schrijft in de inleiding op dat werk: „Uit de correspondentie met deze kiesverenigingen en na overleg o.a. met de Geer, Gramma, de Savornin Lohman, Donner, Elout van Soeterwoude en Teding van Berkhout is het stuk geboren, dat den 1en Januari 1878 in het licht gezonden werd en dat — met eenige sindsdien aangebrachte, niet overbelangrijke wijzigingen — nog heden ten dage de uitdrukking onzer politieke geloofsbelijdenis vormt. Met de aanvaarding van dit Program door de verschillende kiesverenigingen — hetgeen in den loop van 1878 plaats vond — werd tevens de band gelegd, die de vaste politieke organisatie mogelijk maakte, waaraan zoo dringend behoefte bestond en die tot het jaar 1878 steeds ontbroken had. Daarom is dat jaar 1878 het begin onzer politieke jaartelling. Kunnen wij als belijders der A-R. richting in Nederland bogen op de geschiedenis van een eeuw, als georganiseerde partij vangt ons bestaan eerst aan in 1878".

Prof. Dr. Diepenhorst schijnt veel te gevoelen voor 1879. Van hem leest men in ditzelfde boek: „Het jaar 1879 vormt een keerpunt: sindsdien treden vertegenwoordigers der anti-revolutionaire partij in de Staten-Generaal op naar geordend verband.... Met die machteloosheid raakte het in 1879 gedaan. Typeerend is de uittaling van den heer Rutgers van Rozenburg — voor geen klein geruchtje vervaard — in de zitting der Tweede Kamer van 21 November 1879: „Neen, Mijne Heeren! licht niet! De kerkelijken zijn geen element om mede te lachen. Als men ze heeft niet mate, zijn ze een kostbaar middel tot loutering

van de liberalen, maar als men er te veel van heeft, is dit veeleer om te huilen".

..... Op Maandag 14 April 1879 (no. 2165) vangt reeds de reeks artikelen over De Juni-Stembus (in „De Standaard") aan en van dien dag af kregen de „mannen-broeders" electoraal teerkost op hun levensweg mee. In het nummer van 12 Mei 1879 (no. 2188) wordt mededeeling gedaan dat het Centraal Comité zich definitief gevormd heeft."

Het artikel van den heer R. A. den Ouden vermeldt: „Op Donderdag, den 3den April van het jaar 1879, werd in de zoogenaamde „Schilderijzaal" van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht voor de eerste maal een vergadering gehouden van het „Voorloepig Centraal Comité van Antirevolutionaire Kiesverenigingen" met afgevaardigden dier kiesverenigingen en Redacteuren van Antirevolutionaire bladen. Onze eerste Deputatenvergadering". Hij beschouwt 1878 als het eigenlijke stichtingsjaar der georganiseerde Antirevolutionaire Partij. Daarin had de voorbereiding plaats.

Verloopen deze meeningen niet uiteen, indien ze al verschillen.

De harmonistiek heeft hier al een bijzonder gemakkelijke taak.

De vraag van Jesaja: „Zou een land kunnen geboren worden op een eenigen dag? Zou een volk kunnen geboren worden op een eenige reize?" is toepasselijk op een partij.

Maar als men een datum moet kiezen tot gezamenlijk gedenken, dan beveelt zich die van den 3den April 1929 wellicht het meest daartoe aan. Daaraan is het voordeel verbonnen, dat dan „Schrift en Historie" tijdig is verschenen.

Van een andere gebeurtenis in 1878 is echter wel een datum, waaraan niet getornd kan worden, aan te geven n.l. van het Volkspetitionnement.

Den 3den Augustus is daarvan terecht gedacht: tenis gevierd.

Het Volkspetitionnement!

Feit van machtige betekenis voor heel het christelijk volksdeel.

Geloofsdaad, waarvan wij als kinderen de vruchten hebben geplukt en waarvan onze kinderen ze opnieuw plukken.

Eerste sein tot vrijmaking van ons onderwijs.

Men herleze uit het smeekschift door onze negentiende-eeuwsche edelen Koning Willem III aangeboden deze ontroerende passage:

„Met eerbiedigen ernst, maar toch ook met vrijmoedigen aandrang, komen we U daarom vragen, Sire!: Zal het daar dan metterdaad toe moeten komen?

Toe komen moeten, onder de regeering van een Vorst, die in het gedenkwaardig jaar van 1856, met zulk een trouw en zulk een fierheid, ons den moed bergaf door zijn koninklijk optreden.

Toe komen moeten, in een tijdsgewricht, waarin de staatkundige woeling al meer het hoofd opsteekt, om de vastheid van elk gezag los te wrikken.

Toe komen moeten, nu merkbaar in alle rangen en standen, de liefde voor wat hoog en heilig is, daalt?

Sire, zal dat goed voor Uw land en volk, zal dat goed voor de nationale toekomst, of (waarom het niet uitgesproken?) zal dat goed voor God zijn, indien men in Nederland, op den klassieken bodem der gewetensvrijheid, voortaan, de rijkere uitgezonderd, geen „school met den Bijbel" meer voor zijn kinderen zal kunnen hebben?

Het behoeft toch aan den voet eens Troons, waarop Oranje de souvereiniteit draagt, geen herinnering, hoe in dat Woord van God de kracht van het volksleven der Hervormden, de steun van het gezag, de zenuw der conscientievrijheid en de hefboom tot nationale veerkracht ligt.

Zoolang dat Woord in eere was, heeft de Almachtige, mee door Uw doorluchte vaderen, ons land steeds mildelijk gezegend.

En omdat wij aan dat Woord gelooven, nog gelooven met ons gansche hart, Sire, hebben we bij den heiligen Doop eenmaal plechtiglijk voor den God Uwer en onzer Vaderen de gelofte gedaan, om onze kinderen in hun opvoeding bij dat Woord te houden.

Daarom dan, geëerbiedigde Koning, neemt een deel van Uw volk ootmoedelijk maar ook met stil vertrouwen, zijn toevlucht tot Uwer Majesteits troon, om het op Uw koninklijk hart te binden,

of het toch Uwe Majesteit believen mocht, Harer hooge medewerking tot zulk een verorgening van het ons aangedane onrecht nimmer te verleenen, en U alzoo te smeeken: „Plaats, Sire, onder zulk een wetsvoordracht Uw koninklijke handteekening nooit!"

Het is of men hieruit een Ezra of Nehemia hoort spreken.

Een meesterstuk van eerbiedige vrijmoedigheid. Men weet het, de uitslag werd een tegenslag.

Maar de tegenslag werd een bron van energie. Op den Oudejaarsavond moogt gij gedenken, dat God u dit deed gedenken.

Doch als gij de portretten van de leiders dier volksbeweging ziet, dan schijnen die oogen, zoo vol van kalme vastberadenheid, u een vraag te stellen.

Zou het ook deze kunnen zijn: „Waarom zie ik dan eens ieglijken mans handen op zijn lenden als van een larende vrouw?"

Heeft het geloof dier mannen bij ons niet in menig opzicht plaats gemaakt voor kansberekening?

Zijn wij niet doodelijk benauwd voor tegenslagen? Durven we nog wel te wagen?

Gedenken dringt tot vergelijken.

En valt de vergelijking in ons nadeel uit — wie zou daaraan twijfelen? — dan is er reden tot verdoemdiging voor onzen God.

Uit het vele, dat te gedenken viel zij nog di gemeld, de tweehonderd-en-vijftigste verjaring van Bunyans Christenreis.

Het is zeker iets eenigs, dat aan de verjaring van een boek over heel de wereld zulk een aandacht is geschonken. Ook ons land liet zich in deze niet onbetuigd.

Dit laat zich alleen daaruit verklaren, omdat het boek zelf eenig is.

Daarmee is het merkwaardige niet opgelost.

Er ligt iets verwonderlijks in, dat een boek dat zeer bepaald in Calvinistische sfeer zijn lezen overplaatst, na de Schrift het meest gelezen werd en wordt.

En dat, hoe weinig er ook van de toekomst en inzonderheid van de toekomst van boeken geprofeteerd kan worden, juist van dit boek veilig kan worden voorspeld, dat het tot de wederkomst van onzen Heere Jezus Christus een roeping zal vervullen.

Hoeveel tegenstand het Calvinisme ook ontmoet, door dit boek, dat getuigt van vrije genade, van algeheele verdorvenheid, van plaatsvervangende borggerechtigheid, van hemel en hel, zal het invloed blijven oefenen ook dan, wanneer de dagen voor de christenheid boozet zijn dan nu.

Wanneer de geestesproducten van een voor den welwillenden wereldling pasklaar gemaakte leer, van een verwaterd christendom reeds lang zijn verpulverd, zal Bunyan met zijn orthodoxe leer van de inspiratie des bijbels nog altijd als apologet van het Calvinisme optreden.

Hij zal de eere Gods uitroepen in een wereld, welke de eer van den mensch het doel der diegen zal achten.

Is dit geen gedenken waard?

Mocht gij en ik op den Oudejaarsavond een weinig verkeerren in denzelfden droomtoestand, als waarin Bunyan Christen en Hoop de hemelpoort zag naderen en waarvan hij deze beschrijving geeft:

„Toen zag ik in mijn droom, dat hun door de mannen in lichtgewaad gezegd werd om aan de poort te kloppen. Dit deden zij, en nu ver toonden zich boven de poort Henoeh, Mozes, Elia en anderen, wien gezegd werd: deze reizigers zijn gekomen uit de stad Verderf en dat wel uit op rechte liefde voor den Koning dezer plaats. En toen gaven de pelgrims, ieder voor zich de teekenen over, die zij bij den aanvang van hun tocht ontvangen hadden, welke daarop tot den Koning gebracht werden. Toen de Koning de rol had gelezen zeide hij: waar zijn die mannen? En hem werd dit antwoord gegeven: zij staan buiten aan de poort. Toen beval de Koning de poort te openen, „opdat", zeide hij, „het rechtvaardige volk, dat de getrouwigheden bewaart, daardoor ingaan".

Nu zag ik in mijn droom, dat deze beide mannen de poort binnengingen, en eerst bij het intreden zelf werden zij geheel van gedaante veranderd en bedekte hen een kleed, dat schitterde als het fijnste goud. Er waren er daar met harpen

en kronen
toegeschal en
Toen hoorde
de klokken
den, en dat
vroude uwa
nen zelf met
die op den
zegging en
in eeuwighen
Wanneer
den in het
en Hoop
emde des

Een lied,
der tranen.
Pange ver
en over die
is, kan hij
hier is, ster
nacht van d
gedreven op
is het vaste
de sterfeling
Maar als
den, dan he
te letten".
en de bekle
naar boven
zijn ontrust
zullen niet
Dat is Go
Steds deze
hoeveel ge
hooren — a
ander en
Wij men
blik. Alld
alles, wat
Nichts beste
geid, van
vergaat en
wer waders
van de rots
Maar die
Hoe lange
voortgestuw
Hij is deze
Dat is Go
vergaat, ma
Dat is ut
Rondom he
nergens wa
staan. Ma
in het mi
klem hij d
staan op d

Bijna is
gen — en
straks zulle
roepen doe
is voorbijge
Daar tril
in deze de
Er is iet
Van het vo
jugende bes
dreden wor
Dag aan
de beuwig
we hooren
om te den
tende eeuw
Tijd? Wo
de eenzam
schen zijn.
We hebben
waarmee y
een avond
als staan v
lige mensc
zichzelf. D
aan met zc